

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.3, oktober 2013

Indledningen er redigeret af Jon Tafdrup

Tilsyn ved Johnny Kondrup

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktcommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Papegøien og Skaden” og “Bod og Bedring”

ved Klaus Nielsen

Indhold

- 1 Digtenes anledning
- 2 Intertekstualitet
- 3 Anvendt litteratur

1 Digtenes anledning

I de første uger af juni 1809 blandede Grundtvig sig i en litterær fejde med digtene “Papegøien og Skaden. (En Fabel.)” og “Bod og Bedring. (Til Hr. Gundelach.)”. Fejden havde intet med Grundtvig at gøre, men stod mellem to nu glemte forfattere: digteren og skribenten N. Fürst og embedsmanden F.C. Gundelach. Sidstnævnte udgav kun få digteriske værker, heriblandt digtsamlingen *Melydria* (1809a), som Grundtvig alluderer til sidst i “Bod og Bedring”.

I en lang anmeldelse fordelt på tre numre af *Kjøbenhavnske lærde Efterretninger* havde Gundelach udsat to digtsamlinger af Fürst for en hård kritik. Anmeldelsen var særdeles grundig og fokuserede primært på de mange metriske og sproglige fejl i værkerne. I sin pedantiske opregning af litterære dårligdomme var anmeldelsen tidstypisk. Fürst svarede med et vredt modangreb på vers i bladet *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*.

Grundtvig var på dette tidspunkt alumne på Valkendorfs Kollegium i København og var i færd med at positionere sig i forhold til det litterære parnas. Hans indblanding i

fejden var et middel til at gøre opmærksom på sig selv. Han valgte ikke side, men gjorde i stedet grin med begge parter i sit første indlæg, "Papegøien og Skaden". Hverken Fürst (skildret som papegøjen) eller Gundelach (skaden) havde ifølge Grundtvig det litterære format, de brystede sig af. Gundelach svarede på Grundtvigs uopfordrede indlæg med endnu en fabel, "Bussemanden", i det efterfølgende nummer af *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*. Han blev i fuglenes verden og tildelte Grundtvig rollen som et misundeligt og virkningsløst fugleskræmsel: "*en Bussemand / for hver en Fugl i dette Land! [...] Det flagrer sagtens her og hist, / men staaer dog fast paa samme Sted, / og kommer ej en Fingersbred*" (Gundelach 1809e, sp. 1127 f.). Grundtvigs svar i det efterfølgende nummer lovede nok "Bod og Bedring", men var langt fra forsonligt: "Jeg næsten i hvert andet Ord / Vel snart en lille, snart en stor, / Men altid dog en Dumhed fandt, / Og mere dumt end alle Dele / Jeg fandt naturligvis det Hele" (1809c, sp. 1135).

Akterne i den litterære fejde er opstillet nedenfor i kronologisk rækkefølge:

- Gundelach (1809b) "Poesier af N. Fürst"
- Gundelach (1809c) "Blandede Digte af N. Fürst etc."
- Fürst (1809a) "Til Hr. F. C. Gundelach"
- Gundelach (1809d) "I Anledning af Hr. N. Fürst's poetisk-prosaiske Udbrud i Kjøbenhavns Skilderie No. 67"
- Grundtvig (1809b) "Papegøien og Skaden. (En Fabel.)"
- [Fürst \(1809b\) "Om den æsthetiske Kritik i Almindelighed tilligemed et par Ord til Hr. F. C. Gundelach"](#)
- [Gundelach \(1809e\) "Bussemanden. \(Ogsaa en Fabel.\)"](#)
- Grundtvig (1809c) "Bod og Bedring. (Til Hr. Gundelach.)"

I den sidste del af sin artikel om den æstetiske kritik reagerede Fürst også på Grundtvigs indblanding. Flemming Lundgreen-Nielsen påpeger, at man her får et interessant indblik i samtidens syn på den unge Grundtvig som en besynderlig og ubuden kamphane (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 291 f.). Fürst rundede sit angreb på Gundelach af med en formaning til Grundtvig om ikke at blande sig i fejden med sine "*Grovheder og Pøbelagtigheder*" samt en kritik af Grundtvigs forfattervirke: "Og naar De, med saa megen Tillid til Dem selv, stedse vrager Andre, hvi frembringer De da ikke selv et Værk, der har objektiv Digterværde? hvor findes et saadant af Dem?" (Fürst 1809b, sp. 1131 f.).

2 Intertekstualitet

Grundtvigs indlæg i fejden indeholder en række litterære referencer. Foruden de eksplicite påberåbelser af tidens store navne (Oehlenschläger, Baggesen og Schiller) findes mere eller mindre skjulte hentydninger. Titlen til det første indlæg er med stor sandsynlighed en reference til Holbergs "Skaden og Papegojen", fortælling nr. 167 i

Moralske Fabler (1751). Her skildres begge fugle som utålelige sludrechatoller; i fabelgenren er det typiske roller for de to dyr. I selve formen lægger digtene sig tæt op ad Baggesens *Skiemtsomme Riimbrev* (1807), som Grundtvig havde anmeldt tidligere på året (se “Æsthetisk Litteratur. Baggesen” 1809a). Til “Papegøien og Skaden” har Grundtvig knyttet et motto (“Mutato nomine de vobis fabula narratur”, sp. 1095), som er et tilpasset citat fra Horats’ *Sermonum* (da. *Satirer*), 1. bog, nr. 1, vers 69 f. Det betyder “hvis navnet skiftes ud, handler historien om jer” og understreger fablens karakter af nøgletekst, hvis de herrer Fürst og Gundelach skulle have været i tvivl.

3 Anvendt litteratur

- Baggesen, Jens (1807) *Skiemtsomme Riimbrev*. København.
- Fürst, N. (1809a) “Til Hr. F. C. Gundelach” i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* nr. 67, 30. maj, sp. 1080.
- Fürst, N. (1809b) “Om den æsthetiske Kritik i Almindelighed tilligemed et par Ord til Hr. F. C. Gundelach” i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* nr. 69, 6. juni, sp. [1097]-1101, nr. 70, 10. juni, sp. 1116-1118, og nr. 71, 13. juni, sp. [1129]-1132.
- Grundtvig, N.F.S. (1809a) “Æsthetisk Litteratur. Baggesen” i *Kjøbenhavnske lærde Efterretninger* nr. 17, s. [257]-268, og nr. 18, s. 275-285.
- Gundelach, F.C. (1809a) *Melydria*. København.
- Gundelach, F.C. (1809b) “Poesier af N. Fürst” i *Kjøbenhavnske lærde Efterretninger* nr. 12, s. [177]-187.
- Gundelach, F.C. (1809c) “Blandede Digte af N. Fürst etc.” i *Kjøbenhavnske lærde Efterretninger* nr. 13, s. 199-207, og nr. 14, s. 212-215.
- Gundelach, F.C. (1809d) “I Anledning af Hr. N. Fürst's poetisk-prosaiske Udbrud i Kjøbenhavns Skilderie No. 67” i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* nr. 68, 3. juni, sp. 1085-1089.
- Gundelach, F.C. (1809e) “Bussemanden. (Ogsaa en Fabel.)” i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* nr. 70, 10. juni, sp. 1126-1128.
- Holberg, Ludvig (1751) *Moralske Fabler*. København.
- Horats (1963) “Sermonum” i *Q. Horati Flacci Opera*, udg. af Edward C. Wickham. Oxford.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*. København.